

Simpozionul omagial „Traian Vuia – 75 de ani de la trecerea în eternitate” Introducere

Acad. Dorel Banabic

Dorin Dumitru Prunariu, membru de onoare al Academiei Române

Dan Dumitriu*

Secția de științe tehnice a Academiei Române, împreună cu Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii, Divizia de Istoria Tehnicii (CRIFST-DIT) au organizat, în data de 1 septembrie 2025, Simpozionul omagial „Traian Vuia – 75 de ani de la trecerea în eternitate”. Evenimentul a avut loc în Aula Academiei Române și a constat în alocuțiuni ce au prezentat personalitatea și realizările de excepție ale inventatorului român Traian Vuia (născut 17 august 1872, comuna Traian Vuia, județul Timiș; data morții: 3 septembrie 1950, București), ales membru de onoare al Academiei Române în 1946.

Simpozionul omagial dedicat împlinirii a 75 de ani de la zborul spre eternitate al lui Traian Vuia a fost deschis de acad. Nicolae-Victor Zamfir, vicepreședinte al Academiei Române. *Cuvântul de deschidere* a subliniat calitatea de pionier al aviației mondiale a lui Traian Vuia, care, prin zborul său de la Montesson, din 18 martie 1906, a demonstrat că un aparat mai greu decât aerul, autopropulsat, a putut fi ridicat de la sol prin mijloace proprii. Dar mai presus de realizarea tehnică, Traian Vuia „a demonstrat că marile descoperiri se nasc din îndrăzneală, sacrificiu și credință în ideal”.

Președintele Secției de științe tehnice a Academiei Române acad. Dorel Banabic a susținut alocuțiunea *Traian Vuia și invențiile sale*, trecând în revistă principalele realizări tehnice și brevete de invenție ale lui Traian Vuia, de la aparatele de zbor „Vuia I”, „Vuia I bis” și „Vuia II”, până la numeroasele brevete de invenție vizând motoare cu aer cald cu circuit închis, precum și „generatoarele cu abur Vuia-Yvonneau” foarte eficiente

și cu o largă aplicabilitate în industrie. „Viața lui Traian Vuia este exemplul clasic al unui om care, deși provenit dintr-un mediu modest și confruntat cu dificultăți materiale, a reușit să își urmeze visul prin perseverență și ingeniozitate. Studiile sale, dublate de o pasiune constantă pentru tehnică, l-au ajutat să devină unul dintre pionierii aviației mondiale. Invențiile sale au deschis drumuri noi pentru generațiile viitoare și au confirmat că dorința de a înfrunta necunoscutul este motorul progresului uman”.

Ing. Dan Antoniu, membru al CRIFST-DIT, a prezentat în continuare *Realizări tehnice care au la bază concepte și invenții ale lui Traian Vuia*, detaliind generatorul de abur „Vuia-Yvonneau”. Astfel, începând cu anul 1926, Vuia se dedică studiului și construcției generatoarelor de aburi, în acest scop se asociază cu francezul Emmanuel Yvonneau, care preia o parte din efortul financiar necesar realizării și construcției generatoarelor de abur „Vuia” în cadrul firmei sale. Principiul de funcționare a generatoarelor de abur „Vuia-Yvonneau” a fost la momentul respectiv unul total nou, denumirea consacrată fiind aceea de „cazan de aburi cu străbatere forțată”. Cazanele „Vuia-Yvonneau” au fost comercializate pentru diverse scopuri: producerea energiei electrice, acționarea unor mașini cu abur ce furnizau forța motrică necesară atelierelor de prelucrare a metalelor sau lemnului. „Cazanele cu străbatere forțată inventate de Traian Vuia au fost ignorate o mare perioadă de timp, dar începând cu deceniul 70 al secolului trecut, sistemul a fost reconsiderat pentru deosebitele sale avantaje; astfel, firme precum Benson, Ramzin și Sulzer s-au implicat în

*Dr., secretarul științific al Secției de științe tehnice a Academiei Române

proiectarea și construcția cazanelor cu străbatere forțată pentru industria energetică.

România a achiziționat licența Benson pentru cazane de 1035 t/h, construcția a fost încredințată firmei Vulcan București. Aceste cazane Vulcan de 1035 t/h au echipat termocentralele Rovinari și Anina”.

În continuare, gl. fl. aer. Ioan Mischie, de la Statul Major al Forțelor Aeriene, a prezentat alocuțiunea *Traian Vuia (1872–1950) – pionier al aviației, precursor al zborului cu motor*, abordând evident și problematica utilizării mijloacelor aeriene în scopuri militare (aviația militară). „Apariția avionului a schimbat filosofia transportului și a războaielor, deoarece aeronavele modifică importanța timpului și a spațiului în scopuri civile și lupta armată”. Alocuțiunea gl. fl. aer. Ioan Mischie a punctat principalele repere istorice privind dezvoltarea aeronauticii până la momentul Traian Vuia, precum și după Momentul „Traian Vuia”. „Primul zbor mecanic autonom din lume, cu un aparat mai greu decât aerul, are loc cu avionul conceput și construit de către Traian Vuia, numit «Vuia 1», la 18 martie 1906, la Montesson, lângă Paris”, acesta reprezentând Momentul „Traian Vuia”, un reper esențial în dezvoltarea aeronauticii.

Punctul muzeal Traian Vuia de la înființare până în prezent a fost prezentat publicului de dr. Zoran Marcov, de la Muzeul Național al Banatului din Timișoara. Începând din primăvara anului 2012, Punctul muzeal „Traian Vuia” a fost deschis publicului vizitator, funcționând sub administrarea Muzeului Național al Banatului din Timișoara. Clădirea muzeului dedicat marelui inventator Traian Vuia este construită pe două niveluri (în total 10 încăperi), găzduind numeroase exponate: documente, fotografii și în special machete. „Macheta aeroplanului Vuia 1 (sc. 1:1), aeroplan cu care Traian Vuia a rulat pe pista de la Montesson de lângă Paris în 18 martie 1906, se află în holul de intrare al muzeului, deschizând astfel traseul expozițional și inițiind publicul vizitator în lumea aviației moderne”. Există de asemenea o machetă a aeroplanului Vuia 2 (sc. 1:2) și o machetă a elicopterului Vuia 1 (sc. 1:2). „În cadrul muzeului există o sală dedicată vieții și activității lui Traian Vuia, în care sunt expuse imagini și documente istorice din perioada studiilor pe care inventatorul

bănățean le-a făcut la Făget, Lugoj și Budapesta, precum și documente legate de perioada petrecută la Paris. De asemenea, este evidențiată și activitatea politică a lui Vuia, care a făcut parte din Consiliul National al Românilor din Transilvania și Banat, el fiind delegat al României la Conferința de Pace de la Paris, la discuțiile referitoare la Banat. Un loc special este rezervat mărturisirilor urmașilor lui Traian Vuia”. În mediul online punctul muzeal este prezent cu o pagină dedicată pe site-ul MNaB: <https://mnab.ro/ro/collection/despre-muzeul-traian-vuia/>

Traian Vuia și gândirea sa politică a fost tema detaliată de ambasador dr. Radu Homescu, membru al Diviziei de Istoria Științei CRIFST-DIS: „Așezat în Panteonul iluștrilor temerari ai zborului, Traian Vuia este, în același timp, statornicit de istorie în Galeria marilor patrioți români a căror gândire politico-socială, cunoștințe temeinice de Drept internațional, practică diplomatică și strălucită activitate neobosită au fost închinare edificării Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 și consfințirii recunoașterii internaționale a acestui act istoric prin Conferința de Pace de la Paris (1919–1920)”. Declarația lui Caius Brediceanu, consilier tehnic al Delegațiunii transilvane la Conferința de Pace de la Paris, descrie la superlativ activitatea desfășurată de Traian Vuia în cadrul delegațiunii și în slujba țării: „Inginerul bănățean Traian Vuia a devenit în delegațiunea noastră prin forța enormă de muncă, prin cunoașterea perfectă a limbii franceze, prin claritatea judecății sale de mare gânditor și filosof, prin maniera sa modestă și discretă, unul din factorii principali ai misiunii noastre... Îl consider pe Traian Vuia ca pe unul dintre cei mai mari fii ai Neamului”.

Gl.lt.(ret.) dr.ing. Dumitru Dorin Prunariu, membru de onoare al Academiei Române și primul cosmonaut român, a susținut alocuțiunea *De la Traian Vuia la Cosmos: Zborul, ca destin al românilor*, afirmând: „Povestea lui Vuia ne învață că zborul începe prin curajul de a visa și de a acționa, chiar în fața adversităților. Astăzi, când privim avioanele moderne survolând cerul, să ne amintim că totul a început cu un român care a refuzat să rămână ancorat la sol. În era spațială, viziunea lui Vuia despre transcenderea limitelor se extinde spre cosmos”. Pe lângă Traian Vuia, și alți

Fig. 1. Expoziția organizată de Biblioteca Academiei Române.
Brevete de invenție obținute de Traian Vuia.

români au adus contribuții însemnate în domeniul aeronautic și spațial: Aurel Vlaicu, Henri Coandă, Hermann Oberth și alții. „De la Vuia, care a sfidat scepticii cu determinarea sa, la Oberth, care a visat la stele din inima Transilvaniei, până la mine (n.r. Dumitru Dorin Prunariu), care am atins cosmosul, suntem un popor de visători și făuritori. Această moștenire inspiră tinerii de astăzi: imaginați-vă un student român proiectând un rover pentru Marte, inspirat de autonomia avionului lui Vuia, sau un pilot testând vehicule hipersonice, urmând curajul lui Vlaicu”. „Zborul este destinul românilor pentru că reprezintă esența noastră: curaj neclintit, ingeniozitate creativă și aspirație nemărginită”.

În continuarea simpozionului, Biblioteca Academiei Române a organizat o expoziție intitulată „Traian Vuia – concepte și invenții”, fiind expuse publicului documente de patrimoniu din arhiva Traian Vuia (Fig. 1). Mulțumim pe această cale domnului ing. Nicolae Noica, membru de onoare al Academiei Române și director general al Bibliotecii Academiei Române, și Serviciului Manuscrise, Carte rară din cadrul Bibliotecii Academiei Române, șef serviciu Carmen Albu, pentru posibilitatea de a prezenta publicului o selecție de documente din arhiva Traian Vuia. În cele șapte vitrine au putut fi văzute:

- materiale autografe (manuscrise, acte, scrisori) alături de piese varia, toate dovedind ambiția,

documentarea asiduă, munca și pasiunea celui care a realizat, în 1906, primele zboruri cu un aparat mai greu decât aerul, numai cu mijloace proprii, fără propulsie externă suplimentară;

- un memoriu adresat Academiei de Științe din 1903, referitor la Proiectul Aeroplan-Automobil;

- schițe ale unor motoare aerotermice, generatoare de aburi de joasă și înaltă tensiune, realizate în colaborare cu Marcel Yvonneau;

- corespondența primită și trimisă de Traian Vuia (patru scrisori) și însemnări în legătură cu adaptarea unui generator de vapori la un pachebot;

- o serie de brevete acordate inovațiilor sale de diverse țări, precum: Franța, Statele Unite, Belgia, Marea Britanie, Regatul României etc (Fig. 1);

- note referitoare la modificările aliajelor supuse la fenomene de oscilație de înaltă frecvență, lucrări asupra duraluminiului;

- „Realizarea zborului mecanic” (schiță autobiografică, 28 de pagini, manuscrise și dactilografiate, cu corecturi);

- un discurs dactilografiat în memoria lui Santos-Dumont, inventatorul și aviatorul brazilian, naturalizat la Paris, cu care Traian Vuia a fost contemporan.

Această mică selecție a încercat să aducă în prim plan activitatea pe tărâmul științei și tehnicii aeronautice și mecanice, contribuțiile importante

Fig. 2. Punct expozițional „Traian Vuia în filatelie și numismatică”, organizat de Fundația Culturală „Bartoc”

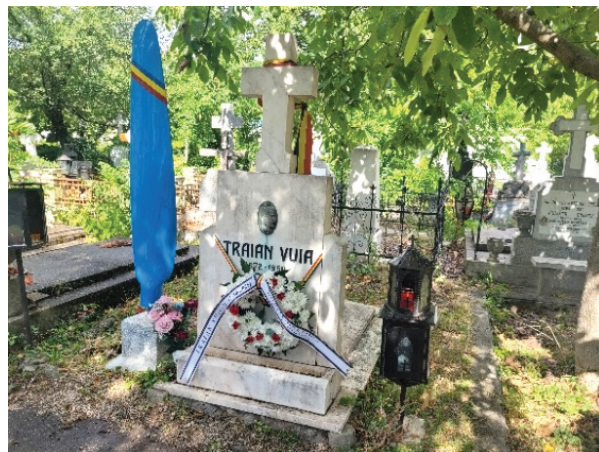

Fig. 3. Mormântul lui Traian Vuia din Cimitirul Bellu

în domeniile aviației și al energiei și, îndeosebi, pasiunea lui Traian Vuia pentru zbor.

Fundația Culturală „Bartoc” reprezentată de ing. Alexandru Bartoc a completat partea expozițională, expunând cu pasiune o colecție de filatelie și numismatică legată de inventatorul Traian Vuia (Fig. 2).

Omagiind 75 de ani de la zborul spre eternitate al lui Traian Vuia, Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii, Divizia de Istoria Tehnicii (CRIFST-DIT) a depus o coroană de flori la mormântul inventatorului din cimitirul Bellu (Fig. 3).

Un citat atribuit lui Traian Vuia povestește: „Mă duc departe, mamă, la Paris, dar lasă, mamă,

să nu-ți pară rău, că am să vin de acolo în zbor sau n-am să mai vin niciodată acasă”.

Comitetul de organizare al Simpozionului omagial „Traian Vuia – 75 de ani de la trecerea în eternitate” a avut următoarea alcătuire:

- gl.lt.(ret.) dr.ing. Dumitru Dorin Prunariu, membru de onoare al Academiei Române;
- acad. Dorel Banabic, președintele Secției de științe tehnice a Academiei Române;
- dr. ing. Dan Dumitriu, secretar în cadrul Secției de științe tehnice a Academiei Române;
- col.(rez) ing. Dănuț Șerban, vice-președinte CRIFST-Divizia de Istoria Tehnicii.